

Wie was toch Knilles?

Cornelis Johannes van de Wert werd in Alphen geboren op 2 januari 1931 aan het Hoekeind (nu Molendijk11). Zijn vader Cornelis van de Wert was ruim twee maanden daarvoor overleden, hij werd maar 49 jaar. Knilles kreeg als extra naam vaak mee: van Liena's. Daarmee werd dan zijn moeder Mechelina Geertruida van Hoogstraten bedoeld. Ze had een soort winkeltje.

Van zijn jeugdijaren is niet zoveel bekend. De eerste herinnering die hij van zichzelf bewaarde is van zijn beëdiging als locatielid van de PTT in Alphen op 23 juli 1949. Uit dezelfde tijd dateert een aankondiging van een uitvoering van toneelgroep St. Margriet, waarbij hij als regisseur wordt genoemd. Later werden in Alphen vele toneelstukken opgevoerd waarvan hij de regie had.

Zijn militaire diensttijd begin vijftiger jaren brengt hem veel contacten die hij later weet te gebruiken als hij dingen gaat organiseren. In Alphen wordt een Stichting Jeugdbelangen opgericht. Van daaruit worden verschillende jeugdverenigingen opgezet zoals Jong Nederland, de KAJ en de gidsen.

In 1952 richtte hij de (toen nog) Bejaardenvereniging EDO op, hij was zelf nog maar 21 jaar! Door zijn vele contacten wist hij jongere mensen als vrijwilligers in te zetten bij de activiteiten voor ouderen. Zo nodig schreef hij ze in als lid van de vereniging! Toen in 1963 de oude boerderij 't Hof leeg kwam te staan (waar nu basisschool Mariënhof staat), zorgde hij ervoor dat de ouderen van Alphen er een eigen honk kregen voor hun soosactiviteiten. Toen dit gebouw in 1968 werd gesloopt was er tijdelijk een ruimte in de oude school en daarna in 1977 een plek in het nieuw gebouwde dorpshuis De Hucht. En hoewel daarin voorzien was in een grote eigen ruimte voor de seniorenvereniging 55+, zoals deze groep ondertussen heette, zag Knilles een nog veel mooiere kans voor hen toen de voormalige kleuterschool 't Kleuterhofke in 1989 vrijkwam.

Cornelis was sinds begin jaren zestig bijna 20 jaar lid van de Gemeenteraad van Appeltern, waartoe in die tijd de dorpen Alphen, Appeltern, Altforst en Maasbommel behoorden. Bovendien werd hij in 1968 voorzitter van De

Woningstichting Rivierenland. Deze “dubbele pet” wist hij heel goed te gebruiken om aan de Maaskant een voorziening voor de ouderen gestalte te geven. “Ouderencentrum EDOhof” is nog altijd op de voorgevel van de Edohof te lezen. Onder zijn leiding werd aan de Maaskant een voorziening voor ouderen gerealiseerd voor bewoners van de drie aanleunwoningen. In de zalen was ruimte voor ontspanning en gezamenlijke maaltijden.

Aanvankelijk was het postkantoor in de Schoolstraat op nummer 5, maar in 1958 kwam het oude schoolhuis in de Schoolstraat vrij en Cornelis ging daar wonen samen met zijn ongetrouwde zus Lena. Hij was altijd bijzonder gastvrij en veel leerkrachten van de school, maar ook fotograaf Jan Rikken en Huub van Heiningen van de Gelderlander dronken er graag hun koffie en wisselden de nieuwtjes uit. Cornelis was ook correspondent van de Gelderlander en voelde het als speciale taak om de gebeurtenissen in de dorpen aan de Maaskant te promoten. Op 18 januari 1983 werd Alphen nog opgeschrikt door een gewapende overval op het postkantoor maar dankzij kogelvrij glas en kalm optreden van Cornelis konden de daders snel worden gepakt. In 1989 nam hij afscheid als postkantoorhouder. Hij genoot slechts kort van zijn pensioen want op 7 november 1991 overleed hij plotseling.

Voor WHAM was Knilles bijzonder omdat hij al in de vijftiger jaren is begonnen met het inplakken van foto's, bidprentjes en krantenartikelen die met Alphen te maken hadden. De bijna honderd plakboeken zijn vrijwel allemaal bij WHAM terechtgekomen en vormen de basis van onze historische verzameling.

Koepokken

In onze vorige nieuwsbrief was te lezen dat vele Alphenaren in 1830 geen gehoor hadden gegeven aan een oproep van de burgemeester voor inenting tegen koepokken. De burgemeester was daarover zeer ontstemd en dreigde onwilligen op een “min voordeelige wijze” in het oog te zullen houden. | Van deskundige zijde kwam op dit bericht de reactie dat de koepokvaccinatie pas in 1872 verplicht is gesteld.

Zo'n 200 jaar geleden kenden de mensen nog geen virussen, maar door ondervinding wist men al wel dat niemand tweemaal pokken kreeg. In Turkije werd daarmee geprobeerd pokken te voorkomen door het vocht uit een blaasje, van iemand die aan een milde vorm van pokken leed op de huid te smeren. Hierdoor kreeg men dan een milde vorm van pokken, maar was daarna tegen deze ziekte beschermd. Experimenten hiermee in Engeland brachten aan het licht dat melkmeisjes nooit pokken kregen. Zij waren door de koeien al in aanraking gekomen met koepokken. Hieruit ontstond het idee om met een mesje de stof van koepokken bij mensen in de huid te brengen. Daardoor werd men niet ernstig ziek, in de huid ontstond wel een litteken.

In de blog van Koozje de Leeuw staat hierover nog een leuk verhaal te lezen, waarin ook de activiteiten van wijkverpleegkundige Nel Sleijpen nog eens worden verhaald.

Het woord *vaccinatie* is ook afgeleid van “van de koe” (*vaccinus*). Na ongeveer 1810 werd vaccinatie ingevoerd en aanvankelijk alleen voor armen verplicht. Koning Willem I stelde in 1818 een gouden medaille in voor artsen die bewijsbaar meer dan 50 personen hadden ingeënt.

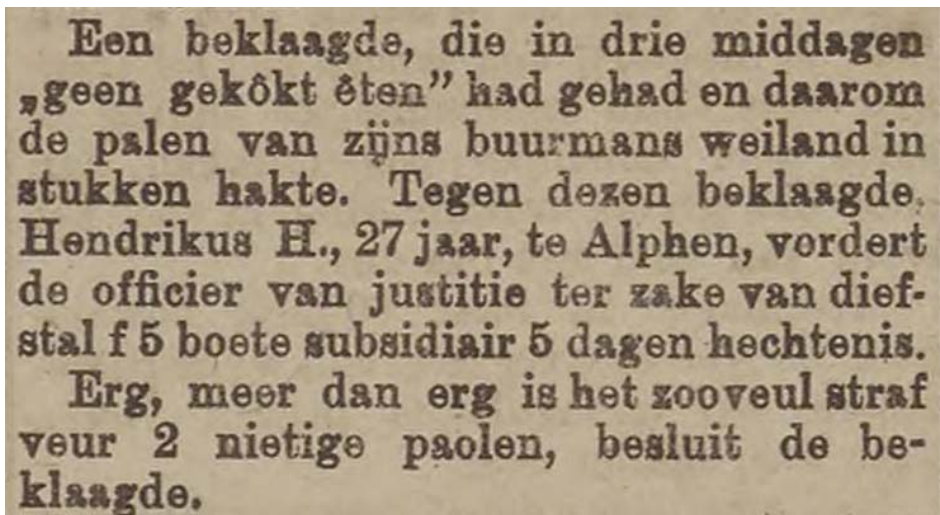
In de stukken die bewaard zijn gebleven van de burgemeester van de gemeente Appeltern uit die tijd hebben we nog geen “van het bestuur vastgestelde bepaling” gevonden die de inwoners zou kunnen dwingen, maar zoals eerder is opgemerkt, er werd wel mee gedreigd. Binnen de gemeente was geen eigen dokter en vooral de inenting van kinderen van arme ouders kon dokterskosten besparen.

In 1865 werd het gemeentebestuur verplicht de aantallen van lijdens aan pokken en inenting door te geven. Op 4 december 1872 werd daarna de Wet tot voorziening tegen besmettelijke ziekten aangenomen. Een verklaring van inenting (“pokkenbriefje”) was nodig als men de lagere school ging bezoeken of bij verhuizing naar een andere gemeente.

In 1974 is men in Nederland gestopt met de inenting van zuigelingen tegen pokken en in 1980 is de wereld pokkenvrij verklaard. Daarmee is het de enige infectieziekte die helemaal is uitgebannen.

Agriterreur?

Een beklagde, die in drie middagen „geen gekôkt eten” had gehad en daarom de palen van zijns buurmans weiland in stukken hakte. Tegen dezen beklagde, Hendrikus H., 27 jaar, te Alphen, vordert de officier van justitie ter zake van diefstal f 5 boete subsidiair 5 dagen hechtenis. Erg, meer dan erg is het zooveel straf veur 2 nietige paolen, besluit de beklagde.

Tielsche Courant, 14 mei 1917

Zoekplaatje Samen op de bank

Wie kan ons vertellen wie de dames zijn die hier samen op een bankje in het zonnetje zitten?

We vonden de foto in het kaartenbak systeem van Knilles, achter op een kaart van de familie van Lent-Ouwens, maar we hebben geen idee welke namen erbij horen.

Uw hulp is weer van harte welkom.

Oplossing zoekplaatje Schoolreisje kleuters

Van ons vorige zoekplaatje staan hieronder de namen. We missen er nog een. V.I.n.r onder: Sjaak Lagarde, Maria van Wichen, Gerard Derks, Ine van Geffen, Onbekend, Silvia de Leeuw, Netje van Wichen.

V.I.n.r. staand: Jan van Mil, Bertie Derks, Kees den Biezen, Ria Last.

Hartelijk dank aan Silvia de Leeuw en Ted van Geffen, die ons de bovenstaande namen wisten te vertellen.

Stichting Werkgroep Historisch Alphen aan de Maas

p/a Greffelingsestraat 23
6626 AN ALPHEN (Gld)

Elke donderdagavond in de Edohof
van 20.00 tot 22.00 uur

RegioBank NL45RBRB0918497752
KvK nr. 11069033

| Peer Witzel
| Ben van Dijk
| Adrie van Hoogstraten
| Johan de Jong

tel. 56 2195
tel. 56 1942
tel. 56 2425
tel. 56 1557

| email: wham@alphenaandemaas.com
| www.alphenaandemaas.com